

tuuntur; puta vel debitoris latitantis, vel hæredis, qui in utero est, aut domini, qui ab hostibus captus sit, tit. de cur. bondand. quod genus hoc non pertinet; alterum eorum, qui certis personis, quæ alieno auxilio indigent, dantur ad res earum administrandas; qui hujus sunt argumenti. Sunt autem & ipsi duorum generum: dantur enim vel propter ætatem ejus, qui in curatione sit: vel propter animi aut corporis morbum. In priore genere sunt minores 25. annis: in posteriore furiosi, prodigi, mente capti, muti, & surdi, & qui perpetuo morbo laborant. Quamobrem sic recte definitur curatio: *Potestas jure constituta ad curandas res ejus, qui quo modo rebus suis superesse ipse non potest* (1). Ex hac definitione facile intelligere poteris, & quæ communia sunt curæ cum tutela, & quæ discrepancia: maxime si cum ea conferas definitionem tutelæ, eaque, quæ ad illam illustrandam scripsimus sub §. 1. sup. de tutel. Cæterum & in processu pleraque iterum notanda erunt.

TEXTUS.

De adultis.

Masculi quidem puberes, & fœminæ viri potentes usque ad vicesimumquintum annum compleatum curatores accipiunt: quia licet puberes sint, adhuc tamen

(1) Arg. d. l. 13. tit. 16. P. 6.

(2) D. l. 13.

eius ætatis sunt, ut sua negotia tueri non possint (2).

COMMENTARIUS.

1 *Usque ad vicesimumquintum annum*). Tutela in maribus tardius finitur, quam in fœminis; quia fœminæ, ut superior dictum est, citius pubescunt. At cura in utrisque eodem tempore finitur; nimurum post annum vicesimumquintum. Et vero nulla ratio est, cur fœminæ maturius, quam masculi cura liberari debeant: cum potius diuturniore cura continendæ videantur propter sexus fragilitatem, ob quam & in perpetua cura olim fuere. Et jure quidem ordinario ante hanc ætatem curatio non finitur. Cæterum adolescentes honestate morum prædicti post annum vicesimum; fœminæ quas morum honestas, mentisque solertia commendat, post annum octavumdecimum, ætatis veniam a Principe impetrare possunt, ut ex eo tempore res sine curatoribus administrarent; ac tum quidem in integrum non restituuntur, l. 1. & 2. C. de his qui ven. ætat. Sed tamen in eo adhuc simili conditione cum cæteris minoribus sunt, quod immobilia sine decreto alienare, aut obligare non possunt, l. 3. C. d. tit. Cur autem hoc fœminis biennio maturius conceditur, ea videtur esse ratio, quod quamvis judicium muliebre infirmius sit virili; tamen quæ natura solertiores sunt, si ad vir-

De curatoribus.

tutem pergent, celerius mari bus prudentes fiunt: propterea quod vehementiores multo in fœminis affectiones sunt, quam in viris.

2 *Completem*). Curatio non finitur nisi anno vicesimoquinto exacto & completo. Hoc enim uile minori visum est, ut tempus a momento in momentum spectetur: nam si postremo vicesimiquinti anni die cœpto, aut nondum completo læsus sit, poterit adhuc in integrum restitui, l. 3. §. 3. ff. de minor. (1).

3 Cur autem placeat ætatem 25. annorum finem afferre curationi, docet nos Ulpian. l. 1. §. 2. d. tit. *Quia, inquit, post hoc tempus completur virilis vigor; convenienter sententia Pphysicorum, qui tradunt, anno vicesimoquinto, quo corpus crescere desinit, etiam animam ad summum perfectionis suæ gradum pervenire, eaque demum ætate evidentia vigoris animi, & constantiae mentis vestigia emergere: conquiscente scilicet in illa humorum ac corporis perpetua agitatione aut perturbatione, cui adolescentes obnoxii. Quamobrem & iusta, perfecta, integra, robusta hæc ætas in libris nostris appellatur. Pulchre D. Cujac. de minor. in pr. Quanquam igitur naturæ lege, certa ex annorum numero perfectæ ætatis definitio non est, tamen ex his, quæ dicimus, abunde patere arbitror, hanc ætatis justæ definitionem*

non esse juris mere positivi.

4 *Adhuc tamen ejus ætatis sunt*). Constat inter omnes, ait Ulpian. l. 1. pr. de min. fragile esse & infirmum hujusmodi ætatum consilium, multorumque captionibus & insidiis expositum (2): ideoque Prætorem naturalem æquitatem securum, auxilium adolescentibus adversus captiones polliceri; & in fin. d. l. 1. addit, id eo eos usque ad vicesimumquintum annum curatorum auxilio regi.

5 Sed quid opus fuit de curatore adolescentibus dando tam curiose cavere, cum si capti fuerint, Prætor eos in integrum se restituturum policeatur, nec iis minus subveniat, qui curatorem habentes, eo auctore quid gesserunt? tot. tit. C. si tut. vel cur. int. (3). Nimurum magis decorum atque honestum visum est, in tempore occurserre & providere, ne minores capiantur, quam ut assiduis implorationibus tribunalia personent. Deinde quia id etiam minoribus tutius est & utilius, ne post vulneratam causam remedium quærentibus impedimentum aliquod objiciatur, l. ult. C. in quib. caus. in int. rest. nec. Curatoris autem consilio, & prudenter efficitur, ut non tam facile lædantur, nec necesse sit, restitutio in integrum toiles postulare: quanquam si nihilominus læsi proponantur, auxilium iis Prætor non denegat.

6 Illud obiter monendi su-

(1) L. 2. tit. 19. P. 6.

(2) Princ. d. tit. 19. P. 6.

(3) D. l. 2.

mus, non tantum ætate curatio-
nem finiri, sed aliis etiam ex cau-
sis, atque ex iisdem fere, ex qui-
bus finitur tutela: denique simi-
liter vel ipso jure, ut adrogatio-
ne adolescentis, morte servitu-
te, deportatione vel adolescentis,
vel curatoris, vel interveatu Ma-
gistratus, ut excusatione, remo-
tione.

7 , IN HISPANIA veniam æ-
tatis minoribus necessariam ad
curandas res suas Rex concedit
Supremo Castellæ Senatu consu-
lente, senat. 26. tit. 5. lib. 3. &
senat. 34. tit. 19. lib. 2. Marti-
nez Salazar in opere cui titulus:
*Colección de memorias y noticias
del gobierno general, y político
del Consejo*, cap. 8.

8 , Hoc monere visum fuit,
quia vidimus, Bernardum Joa-
chimum Danvila tradidisse in
Additione quam Viniano hujus
textus Commentario interseruit,
imperari hanc veniam a regia
Curia quam Cameram vocamus
ex senat. 92. tit. 4. lib. 2. cum
olim ejus concedendæ auctori-
tas ad universum Consilium re-
gium spectaret per laudatum se-
nat. 34. Quæ correctio, quam
ipse existimat, imaginaria est;
quandoquidem d. senat. 92.
(quod quidem recentius est lau-
dat. senat. 34.) non exauditur
de hac, quam tractamus, ætatis
venia; sed de illa qua egent
minores ut publica munera ob-
ire queant: atque ita usus quo-
tidianus probat.

9 , Observamus quoque as-
seri in ead. Adit. minori uxo-
ratio permitit tum suæ, tum uxo-

, ris pecuniae liberam administra-
tionem, simul ac annum 18.
adimpleverit, per l. 7. tit. 2.
lib. 10. Nov. Recop. cum hæc
non exigat in hac concessione
annum 18 complectum, sed in-
ceptum duntaxat, ibi: en entran-
do en los diez y ocho.

TEXTUS.

A quibus dentur curatores.

1 Dantur autem curatores ab
eisdem Magistratibus, a quibus
& tutores. Sed curator testamen-
to non datur: datus tamen con-
firmatur decreto Prætoris, vel
Præsidis.

COMMENTARIUS.

1 *Testamento non datur*). Idem traditur in l. 7. C. de test.
tit. 2. At quamobrem? Nimirum
quia puberes, quibus solis cura-
tor datur, ipsi, si velint, res
suas administrare possunt, de
quo mox plura. Eademque ratio
est, cur pater liberis suis pube-
ribus substituere non possit: sci-
licet quia ea ætate ipsi sibi te-
stamentum facere possunt; l. 2.
de vulg. & pup.

2 *Datus tamen*). Cum inviti
adolescentes sive minores curato-
res non accipiant, ut §. seq. vide-
bimus, non confirmabitur, ipsis
nolentibus, curator testamento
datus; at si ipsi voluerint, de-
creto Judicis confirmabitur datus,
hocque peracto curam capesset.

3 , IN HISPANIA curator testa-

mento datus debet a Judice con-
fir mari, si hic, eum minori fore
utilem, existimaverit, ut expres-
se statuit, l. 13. tit. 16. P. 6.
ubi vide gloss. Gregor. Lop.

TEXTUS.

Quibus dentur.

2 Item inviti adolescentes cu-
ratores non accipiunt, præterquam
in item; curator enim & ad cer-
tam causam dari potest (1).

COMMENTARIUS.

1 *Inviti*). Secum pugnare
Justinianus videtur, qui initio
hujus tituli dixit, ideo minores
25. annis curatores accipere, quia
ejus ætatis sunt, ut negotia sua
tueri non possint. Deinde cum
Justiniano Ulpian. qui in l. 1.
§. ult. de minor. expresse scribit,
minoribus 25. annis rei suæ ad-
ministrationem committi non de-
bere, quamvis rem suam bene ge-
rentibus. Accedit, quod ne Prin-
cipes quidem, nisi perraro at-
que extra ordinem minoribus re-
rum suarum administrationem in-
dulgere solent, auctore eodem
Ulpian. l. 3. pr. dict. tit. Rævar-
dus I. var. 17. & Cujae. in l. 1.
de excus. socordiam Tribonianii
accusant, qui ex veteri jure le-
gis Lætoriæ hic repeteriverit, quod
jam pridem constitutione D. Mar-
ci abrogatum erat. Sed enim &
ex responsis recentiorum Juris-
consultorum, & ex posteriorum

Imperatorum rescriptis manifeste
evincitur, etiam post D. Marci
constitutionem non omnes mino-
res curatores accipere coactos.
Veluti ex eo, quod Papinianus
scribit in l. 13. in fin. de tut. dat.
minoribus desiderantibus curato-
res dari solere. Et quod Mode-
stin. l. 2. §. pen. & ult. qui pet.
tut. non licere aliis curatores mi-
noribus petere, sed ipsos mino-
res duntaxat sibi petere posse.
Item ex eo quod Imperatores
Diocletianus, & Maximianus Atti-
ano minori rescribunt in l. 3.
C. de integ. rest. interesse, utrum
is curatorem habeat, an non ha-
beat; si habeat, contractum ab
Attiano initum jure non subsiste-
re; si non hebeat, subsistere, im-
plorandamque esse restitutionem
in integrum. Denique non uno in
loco invenies adolescentes sine
curatoribus propositos, ut in l. 7.
§. 2. de min. l. 43. §. 3. de proc.
l. 1. l. 7. Cod. qui pet. tut.

2 ? Quid ergo respondemus ad
ea, quæ huic sententiæ paulo an-
te objectimus? Nempe quod Impe-
rator initio hujus tituli ait, pube-
res usque ad vicesimumquintum
annum curatores accipere, de vo-
lentibus & potentibus accipien-
dum esse, arg. hujus §. junci. l. 2.
§. pen. & ult. qui pet. tut. vel cur.
cui & subjecta ab Imperatore ratio
accommmodanda est. Ulpianum au-
tem l. 1. §. ult. de minor. de effe-
ctu curæ jam constitutæ loqui, cu-
jus ea vis sit, ut minores, quibus
potentibus semel curator datus
est, hujus curatoris auxilio usque

(1) L. 13. tit. 16. P. 6. vers. Pero.

ad annum 25. regi debeat, nec possit Magistratus eum, quem semel curatorem dedit, à munere suo removere, minoribusque ob id, quod jam amplius sub cura vivere non lubeat, rerum suarum administrationem restituere, arg. l. 2. & 3. in pr. eod. tit. ubi hujusmodi Magistratum decreta ut ambitiosa Imperatores interpretantur & improbat: quoniam solius Principis sit ætatis veniam concedere (1). Adi & Franc. de Amaya lib. 1. observ. jur. cap. 9.

3 Præterquam in item: Sive item minor intendat, sive excipiat, l. 2. C. qui leg. pers. stand. in jud. (2). Quod ideo comparatum est, ne minoribus agentibus, aut judicio convenitis, adversarius elusorio judicio lœdatur, cum sententia adversus minores indefensos lata nullius momenti sit, l. contra 54. de re jud. (3). Idem & in aliis rebus similis æquitatis ratione receptum, veluti si debitor velit, aut cogatur minori solvere, l. 7. §. 2. de min. si is, qui tutor fuit, rationem administrationis suæ redderet, l. 7. Cod. qui pet. tut.

4 Ad certam causam) Duplex igitur hic inter tutelam & curam differentia animadvertisit; una est, quod curator non detur invito, tutor invito detur, l. 6. de tut. & cur. dat. altera, quod curator ad certam causam dari potest, tutor non potest, §. certæ 4.

(1) Senat. 26. lib. 3. tit. 5.

(2) D. l. 13. tit. 16. P. 6.
l. 17. eod.

(3) L. l. tit. 25. P. 3. vers.

sup. qui test. tut. dar. poss. (4).
5 IN HISPANIA moris est, ut ipsi minores, si egent, curatores sibi petant, dum testamento datum non habeant. Si enim datum testamento habuerint, confirmabitur is, secundum ea quæ diximus nuper §. 1. hoc tit.

TEXTUS.

De furiosis & prodigis.

3 Furiosi quoque, & prodigiciet majores vigintiquinque annis sint, tamen in curatione sunt (5) agnatorum, ex lege XII. Tabularum. Sed solent Romæ Prefectus urbi; vel Prætores, & in Provinciis Præsides, ex inquisitione eis curatores dare.

COMMENTARIUS.

1 Non uti tutela quædam im- puberum legitima es, ita & cura quædam minorum puberum. Tu- tula legitima agnatis proximis le- ge defertur propter spem certam successionis, l. 1. de leg. tut. Cu- ra autem nulla ob ætatem lege delata est, quia puberes testa- mentum facere, & præteritis agnatis, quem velint sibi hæredem instituere possunt. Unde jam in- telligitur, cur ob furorem, vel prodigalitatem, a lege curatores dentur: nimirum quia furiosi & prodigi, qui non magis quam

Pero.

(4) L. l. tit. 16. P. 6. junct.

l. 3. eod.

(5) D. l. 13.

impuberis testamentum facere pos- sunt, certos successores habent agnatos, quos ideo & curatores esse lex voluit.

2 Prodigum definit Ulpian. d. l. 1. eum: qui neque modum, neque finem impensarum habet, sed bona sua dilacerando & dissipando profundit (1). Unde vulgo quæri solet: ãan prodigus intelligendus sit, qui facto talis est, an vero decretum Magistratus sxspe- ctandum? hoc est ãan ipso jure, & lege XII. Tabularum dissolute & luxuriose viventi bonorum administratio interdicta intelligatur; an vero tum demum cum talis es- se sententia Magistratus declara- tus sit? Dicendum, eum, qui moribus talis est, qualis in d. l. 1. describitur, revera quidem & ethice prodigum esse (nam virtus & virtutes non pendent ex cognitio- ne & sententia Judicis, sed propriam naturam & formam habent): cæterum quoad rerum suarum ad- ministrationem non ante politice, & effectu juris prodigum haberí, quam ea administratio causa co- gnita decreto Magistratus ei ad- empta sit; cujusmodi decreti ex- tat vetus formula apud Paul. 3. sent. 4. Niimirum bonorum ad- ministrationis ademptio sive interdi- ctio non juris est, sed jurisdictionis; hoc est, nemini speciatim bonorum administrationem lex interdieit, ac ne potesi quidem interdicere: sed generaliter inter- dici jubet omnibus, idque auctoritate Magistratus, quos prodigos esse caussa cognita constabit, eum-

que cui bonis publice interdictum est, vult esse in curatione agna- torum, Ulpian. d. tit. §. 1. fac. §. 2. infr. quib. non est perm. fac. test. l. 6. de cur. fur. qui tamen & lege interdicti bonis dicitur, d. l. 1. de cur. fur. & alibi propterea quod lex id fieri jubet, & quia a lege curatorem, & administrato- rem bonorum accipit. Bene igitur, & rationi juris convenienter Horatius 2. serm. 3.

....Interdicto huic omne adimas jus

Prætor, & ad sanos abeat tu- tula propinquos.

3 Furiosi alia ratio est. Nam cum furor per se emineat, ut furioso bonis a Magistratu interdic- tatur, non requiritur: at vero an quis prodigus haberi debeat, ex multis & variis circumstantiis æ- stimandum est, de quibus Magis- tratum cognoscere & pronuncia- re oportet, ne quis temere in ho- minem sui juris, & liberalem for- te magis quam prodigum, pot- estatem aliquam sibi usurpet, aut, cuiquam probabilis ignorantia no- ceat. Atqui, inquis, prodigus re- ceptis sanis moribus, & cum fru- galitate in gratiam reversus, de- sinit ipso jure esse in curatione, d. l. 1. de durat fur. Sed ne hoc quidem excludit cognitionem & declarationem Magistratus; uti- que necesse est, ut publice & a- perte de eo constet, uti communiter DD. nostri teste Angelo sta- tuunt. Atque hoc etiam concedo: si quis contraxerit cum manifeste luxurioso, eoque, quem sciebat,

(1) L. 5. tit. 11. P. 5.

pecuniam illico male consumptu-
rum, dici posse, esse quod sibi im-
putet, arg. l. 8. pro empt. Anton.
Fab. C. suo de cur. fur. de fin. 7.

TEXTUS.

De mente captis, surdis &c.

4 Sed **v** mente captis, **v** sur-
dis, **v** mutis, **v** qui perpetuo
morbo laborant (quia rebus suis
superesse non possunt) curatores
dandi sunt.

COMMENTARIUS.

1 *Mente captis* (1). Furio-
sus utique est mente captus, hoc
est, demens sive amens: nam
furor, definitore Cicerone 3.
Tusc. est: *Mentis ad omnia cœ-
citas* Plerumque tamen separan-
tur, ut in l. 27. §. 5. de recept.
arb. l. 2. de inoffic. test. uti & fu-
tor & dementia, l. 8. de tut. **v**
cur dat. l. 6. de cur. fur. Cicer.
ia Pison cap. 36. *Ego te non
recordem, non furiosum, non men-
te captum, non tragicō illo Ores-
te, aut Athamante dementiorem
putem?* Hoc autem distare furio-
sum a mente capto Interpp. no-
stri docent, quod ille rabie qua-
dam animi agatur, quales fabu-
lae memorant Athamantem, Her-
culem, Ajacem, Orestem; hic
magis in quiete sit, nec ulla fere
signa ostendat extrinsecus: quod
vitium plerumque naturale & per-
petuum est. Furiōrum autem
duo sunt genera: nam in quibus-

dam morbus perpetuus est, &
continua mentis abalienatio, in
quibusdam remissiouem & inter-
valla habet, l. 14. de offic. Præs.
l. 12. §. 2. de judie.

2 *Surdis, v mutis*). De sur-
dis, & mutis est in l. 8. §. 3. de
tut. **v** cur. dat. generatim de o-
mnibus, qui in ea causa sunt, ut
superesse rebus suis non possint
in l. 12. eod. tit. De cæcis nihil
cautum: quippe qui rei suæ fa-
miliari, si nihil aliud impedit, satis
bene præsesse possint.

TEXTUS.

De pupillis.

5 Interdum autem **v** pupilli
curatores accipiunt, ut puta si
legitimus tutor non sit idoneus:
quoniam habenti tutorem tutor da-
ri non potest. Item si testamen-
to datus tutor, vel a Prætore,
aut Præside, idoneus non sit
ad administrationem, nec tamen
fraudulenter negotia administret,
solet ei curator adjungi. Item
loco tutorum, qui non in perpe-
tuum, sed ad tempus a tutela
excusantur, solent curatores da-
ri (1).

COMMENTARIUS.

1 *Habenti tutorem tuor
dari non potest*). Regula juris
civilis passim in hoc argumen-
to tradita, l. 27. de test. tut. l.
6. C. qui per tut. **v**c. Cujus ve-
ra ratio est, quæ a Wesembecio

(1) D. l. 13.

TEXTUS.

De constituendo actore.

6 Quod si tutor vel adver-
sa valetudine, vel alia necessitate
impediatur, quominus negotia pu-
pilli administrare possit, **v** pu-
pillus vel absit, vel infans sit;
quem velit actorem periculo ipsius
tutoris Prætor, vel qui provinciae
præterit, decreto constituet (1).

COMMENTARIUS.

1 Non semper ex causis,
quas diximus, tutori curator a
Magistratu additur: sed solet
decreto Prætoris actor constitui
periculo tutoris, quotiescumque
aut diffusa negotia sunt, aut
dignitas, vel ætas, aut valetu-
do tutoris id postulat, l. 24. de
adm. tut. quem adjutorem tu-
telæ appellat Pomponius l. 13.
§. 1. de tutel. Curator quoque
ex iisdem causis similiter acto-
rem dat, l. unic. C. de act. a tut.
seu cur. dand.

2 *Vel absit, vel infans sit*).
Nam si præsens sit, & fandi pot-
ens, nihil necesse est Prætorem
adire actoris decreto constituendi
causa, cum pupillus ut dominus,
auctore tutori, procuratorem coa-
stituere possit, d. l. 24. de adm.
tut. l. 11. C. de proc.

3 *Periculo ipsius tutoris*).
Hoc ideo, quia is, qui nominat,
idoneum esse promittere videtur,
arg. l. 1. de Mag. conv. l. 4. §. 3.
de fidejuss. **v** nominat.

(1) L. 96. tit. 18. P. 3.
Tom. I.

4 Constituet). Id est, decer-
tore, & ob hanc causam etiam
net editum, & nominatum a tu-
periculo tutoris.

TITULUS VIGESIMUSQUARTUS.

DE SATISDATIONE TUTORUM VEL CURATORUM.

D. Lib. 27. Tit. 7. Cod. Lib. 5. Tit. 57.

Haec tenus dictum est de tutoribus & curatoribus distin-
cite & separatis, expositumque,
quæ tutelæ, quæ etiam curæ sunt
propria. Quæ nunc sequuntur,
satisfatio, excusatio, suspecti
accusatio, & remotio promiscua
sunt, & utriusque muneric com-
munia. Quamobrem quæ forte de
uno genere brevitatis causa di-
cimus, ea de altero quoque in-
telligenda sunt. *Hic autem ti-
tulus quamvis simplicem inscri-
ptionem, duo tamen capita ha-
bet; unum est de satisfatione a
tutoribus in præparatione ad of-
ficium exigenda, cui respondet
titulus in Pand. rem. pup. sal. for.
alterum de Magistratibus in sub-
sidium convenientis, de quo tit.
Pand. & C. de Mag. conv.*

2 Præter satisfationem aliae
res a tutoribus & curatoribus exi-
guntur, quæ hic omissee: nimi-

(1) Tit. 16. P. 6.

(2) L. 15. eod.

(3) L. 9. tit. 16. P. 6. vers.
E sobre todo.

rum ut repertorium seu inventa-
rium rerum pupillarum confi-
cient, l. 7. de adm. tut. l. 24. C.
eod. (2). Deinde ut jurent se res
gesturos, ex fide ad pupillorum
utilitatem nov. 72. cap. ult. unde
authent. Quod generaliter C. de
curat. furios. (3). Ad hæc pro of-
ficio administrationis bona tutoris
pupillo tacite pignori sunt obli-
gata, l. 20. C. de adm. tut. (4).
Postremo tutori non licet bona
pupilli immobilia, aut ex mobi-
libus, quæ servando servari pos-
sunt, sine cognitione & decreto
Judicis alienare, l. 22. C. de ad-
ministr. tut. (5).

3 , Quia vero tutorum offi-
cium nimis est onerosum, ipsis
Jura Hispana concedant par-
tem decimam fructuum, sive red-
ditum ex bonis pupilli obve-
nientium, l. 2. tit. 7. lib. 3. Fo-
ri Regii, de qua vide Gasparem

(4) L. 23. tit. 13. P. 5. vers.

E aun decimos.

(5) L. 18. tit. 16. P. 6. l. 4.
tit. 5. P. 5. cum gloss. 3. ejusd.

, Baeza in opere de decima tuto-
ri Hispano jure præstanta, &
Joan. Gutierr. de tutel. part. 3.

TEXTUS.

Qui satisfare cogantur.

Ne tamen pupillorum pupil-
larumve, & eorum, qui, quæve
in curatione sunt, negotia à cu-
ratoribus, tutoribusve consuman-
tur, vel diminuantur: curet Pra-
tor, ut & tutores & curatores
eo nomine satisfident (1). Sed hoc
non est perpetuum, nam tutores
testamento dati satisfare non co-
guntur, quia fides eorum & di-
ligentia ab ipso testatore appro-
bata est. Item ex inquisitione tu-
tore vel curatore dati satisfac-
tione non onerantur: quia idonei
electi sunt.

COMMENTARIUS.

1 *Eo nomine satisfident*). Sa-
tisfare proprie est: Fidejussori-
bus datis cavere l. 1. qui satisd.
cog. Itaque satisfare tutelæ, aut
curæ nomine est: Stipulanti pu-
pillo, vel adolescenti, sive alii,
cui de ea re stipulandi jus est,
promittere, se pupillum, vel ado-
lescentem indemnum præstaturum,
dati in eam rem fidejussoribus,
qui, quod tutorem ex ea causa pre-
stare oportebit, spondeant: unde
hæc cautio dicitur satisfatio de
indemnitate pupilli vel adoles-
centis, & passim satisfatio rem
pupilli, vel adolescentis salvam

3 *Tutores testamento dati*).

(1) L. 9. d. tit. 16. P. 6. l. 94. tit. 18. P. 3.

fore. Si plures fidejussores a tu-
tore dati sunt: singuli in so-
lidum tenentur, & conveni-
re possunt; neque beneficium
divisionis, quod cæteri fidejusso-
res ex epistola D. Hadriani ha-
bent, de quo infra in §. 4. de fi-
dejuss. ad fidejussores tutoris per-
tinet, l. ult. rem. pup. salu. fer.

2 *Sed hoc non est perpetuum*). Hoc adeo perpetuum non est, ut
exceptiones latius patere non vi-
deantur, quam ipsa regula: nul-
lum enim genus tutorum est, in
quo non aliqui satisfandi lege so-
luti sint: testamentarii in univer-
sum, l. 17. de test. tut. l. 3. & 4.
C. de tutel. vel cur. qui sat. non
ded. Ex legitimis eximuntur pa-
tronii, eorumque liberi, l. 5. §. 1.
de leg. tut. Ex dativis, qui dan-
tur ex inquisitione, hoc textu & l.
pen. C. d. tit. 2 At cur hos omnes
a satisfatione immunes esse pla-
cuit contra utilitatem, ut videtur,
pupillorum? Respondemus, nihil
hic fieri contra utilitatem pupillo-
rum: tantum ubi illis satis bene
prospectum esse creditur, incivi-
le visum est, satisfationem exigi,
virisque spectatæ fidei ac diligen-
tiae hoc onus imponi. Tales autem
habendi sunt, qui vel testamento,
vel ex inquisitione dantur, ob
causas, quas mox exprimit Justini-
nianus. Patrono autem, liberisque
ejus etsi satisfatio remittitur, id
tamen non fit nisi causa cognita,
d. l. 5. §. 1. de leg. tut. Parentem
autem manumissorem vel maxime
hac lege solutum esse convenit.

Extra quam si facultatum dati a patre tutoris facta sit diminutio, vel morum ante celata aut ignorata emerserit improbitas, vel iniunctiæ cum patre exarserint, l. 4. de test. tut. l. 8. cum duab. seqq. de conf. tut. Tutores quoque, qui non legitime testamento dati, aut omnipmodo, aut ex inquisitione confirmandi sunt, satisdatione non onerantur; cæteri satisdant, l. 1. §. 2. & aliquot ll. seqq. d. tit. 1. §. ult. sup. de tut.

5 Ab ipso testatore approbata). Quippe parentes nemini tutelam liberorum suorum committere solent, nisi ei, cujus benevolentia, fides, ac diligentia eis satis cognita perspectaque sit, l. 36. de excus. ut merito paternum testimonium pro satisdatione sufficere beat, l. 27. C. de episc. aud. l. ult. §. 5. C. de cur. fur.

5 Quia idonei electi). Quam ob causam fidem inquisitionis provinculo cautionis cedere, Papin. scripsit l. 13. in fin. de tut. & cur. dar.

6 IN HISPANIA nihil expressum sancitum invenitur, circa satisdationis necessitatem imponendam, vel remittendam tutoribus testamento datis. Cæterum quia l. 94. tit. 18. P. 3. & l. 9. tit. 16. P. 6. quæ tutoribus hujusmodi necessitatem injungunt, delegitimis duataxat loquuntur, probabilius videtur, testamentarios ex sententia dd. ll. ab hoc onere esse immunes. Idemque, confirmat particula adversativa, Pero, quæ principium est vers. loquentis de satisdatione in d. l. 9. Vide Greg. Lop. in gloss. 5.

, ejus l. l. 9. ubi etiam probat juris Romani placita in hoc argumento de patrono, ejusque liberis, & tutoribus ex inquisitione datis, dicens tamen, in praxi ab omnibus dativis satisdationem exigi. Quod attinet ad matrem & aviam quibus tutela defertur, deficientibus tutoribus testamentariis, ordine successivo, id est, prius matri, & postea avie, volunt Asso, & de Muel in suis Inst. Castella lib. I. cap. 3. vers. Como, eas satisdandi oneri non adstringi, ex d. l. 9. tit. 16. P. 6. Cæterum longe probabilior est contraria sententia, quam tueruntur Greg. Lop. in gloss. 8. ejusd. l. 9. & Gutier. de tutel. part. 1. cap. 12. n. 16. ea nixi ratione, quod licet laudato l. 9. id non requirat specialiter in matre & avia, requirit tamen indiscriminatim in tutoribus legitimis, mater autem & avia legitimæ tutrices sunt, vel saltem legitimis annumerandas, si earum tutelam anomalam appellare placet, ut eam non nulli vocant. Vide Gutier. laudato num. 16. ubi late & doce hanc quæstionem examinant.

TEXTUS.

Quatenus satisdatio de iis, quis satisdare non compellantur, locum habere possit.

10 Sed si ex testamento, vel inquisitione duo pluresve dati fuerint; potest unus offerre satisdationem de indemnitate pupilli, vel adolescentis, & contutori suo, vel

concuratori preferri, ut solus administret: vel ut contutor, aut concurator satis offerens preponatur ei, ut & ipse solus administret. Itaque per se non potest petere satisdationem a contatore vel concuratore: sed offerre debet, ut electionem det concuratori, vel contotori suo, utrum velit satis accipere, an satis dare (1). Quod si nemo eorum satis offerat, siquidem adscriptum fuerit a testatore, quis gerat; ille gerere debet: quod si non fuerit adscriptum, quem major pars elegerit, ipse gerere debet, ut edicto Prætoris caveatur. Sin autem ipsi tutores dissenserint circa eligendum eum, vel eos, qui gerere debent; Prætor partes suas interponere debet. Idem & in pluribus ex inquisitione datis comprobandum est; id est, ut major pars eligere possit, per quem administratio fiat.

COMMENTARIUS.

1 Hic locus exceptionem quandam continet eorum, quæ de tutoribus testamento, aut ex inquisitione datis satisdatione non onerandis initio dicta sunt; nam etsi directo ab his satisdatione exigi non potest; si tamen plures sunt hujusmodi tutores, provocatione unius fieri potest, ut cæteri satisdationi subjiciantur, si huic parato satisdare, administrationem committi nolint. Id quod summa ratione a Prætore introductum est. Nam cum periculum,

administratione non divisa, commune sit omnium tutorem, & quod culpa unius male gestum est, alios quoque oneret, l. 6. in fin. C. arb. tut. l. pen. C. de div. tut. æquissimum est, ut ei; qui hoc incommodum metuit, soli administratio permittatur, satisdationem ad securitatem collegarum offerenti aut si ipsi administrare malint, eadem conditione administrent, collegamque suum, qui satis obtulit, præsita cautione, itidem securum reddant. Porro quoniam tutela non tam commode a pluribus, quam ab uno administrari solet (quippe plures ad administrationem admissi sæpe dissensione aut æmulatione se invicem impediunt; sæpe etiam, ut ait Aristot. 2. Pol. mutua præsumptione & fiducia operæ alterius omnes cessant; utique unus facilius & actiones exercet & excipit): curæ Prætori fuit, ut quoad fieri posset, in paucos, vel unum potius tutelam derivaret, quam ut ea per multos spargeretur, l. 3. §. 6. de administ. tut.

2 Hujus autem rei causa gradus complures Prætor fecit, quorum ordinem & numerum hic demonstrat Justinianus. Primus est, ut ei, qui ex pluribus satisdationi non obnoxii satisdationem offerat, gestio committatur, l. 17. de tes. tut. Proximo: si nemo satis offerat, ut ei committatur, quem testator gerere voluit, cui male primum locum desert Homomanus, d. l. §. 1. de adm.

(1) L. 11. tit. 16. P. 6.